

SocialdepartementetFolkhälsomyndigheten
171 82 Solna

Uppdrag till Folkhälsomyndigheten att genomföra insatser för att utveckla arbetet med existentiell hälsa inom ramen för den nationella folkhälsopolitiken

Regeringens beslut

Regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att genomföra insatser för att utveckla arbetet med existentiell hälsa inom ramen för den nationella folkhälsopolitiken.

I uppdraget ingår att utifrån en svensk kontext definiera existentiell hälsa, genomföra en kartläggning för att utveckla kunskapen om och arbetet med existentiell hälsa samt att, utifrån resultaten av kartläggningen, lämna förslag på hur existentiella perspektiv kan bidra till att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och ett gott psykiskt välbefinnande.

Folkhälsomyndigheten ska när uppdraget utförs inhämta kunskaper och erfarenheter från berörda myndigheter, däribland Myndigheten för stöd till trossamfund, Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.

Folkhälsomyndigheten ska därutöver föra dialog med och inhämta kunskaper och erfarenheter från Sveriges Kommuner och Regioner, kommuner och regioner, forskarsamhället och det civila samhällets organisationer, samt övriga aktörer som är relevanta för uppdragets genomförande.

Folkhälsomyndigheten ska löpande hålla Regeringskansliet (Socialdepartementet) informerat om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Folkhälsomyndigheten ska senast den 6 december 2024 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Delredovisningen ska innehålla en fördjupad kartläggning och analys av området.

Folkhälsomyndigheten ska senast den 3 mars 2025 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Slutredovisningen ska innehålla förslag på hur arbetet med existentiell hälsa kan utvecklas samt hur begreppet kan följas t.ex. inom ramen för nationella befolkningsundersökningar.

I slutredovisningen ska eventuella kostnadsberäkningar för de föreslagna insatsernas genomförande anges. Eventuella förslag på insatser ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva, rymmas inom befintliga ekonomiska ramar och ta hänsyn till berörda myndigheters samlade administrativa börda.

För uppdraget får Folkhälsomyndigheten under 2024 använda 5 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2024 uppförda anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2025 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) inbegriper hälsobegreppet förutom fysiska, mentala, sociala och ekologiska aspekter, även andliga och existentiella aspekter. Existentiell hälsa kan beskrivas som förmågan att tro på, ta vara på, förhålla sig till och känna meningsfullhet med livet. Enligt WHO omfattar begreppet existentiell hälsa bl.a. dimensioner av harmoni och inre lugn, sammanhang, helhet, tillit och förhoppning och är en viktig del i varje persons möjlighet att förhålla sig till sin omgivning, möta motgångar

och uppleva livskvalitet och välbefinnande, inte minst psykiskt välbefinnande.

Även om betydelsen av existentiell hälsa under lång tid har uppmärksamats av olika aktörer har insatser för att främja existentiell hälsa framför allt varit framträdande inom ramen för trossamfundens arbete samt inom vissa delar av hälso- och sjukvården, däribland vården för personer i livets slutskede och vården för personer med svåra eller kroniska sjukdomar. Intresset för existentiella frågor och perspektiv har dock ökat i samhället i stort under senare år, inte minst som följd av covid-19-pandemin. Även andra samhällsutmaningar såsom en ökad psykisk ohälsa och ofrivillig ensamhet har bidragit till ett ökat intresse för existentiella perspektiv inom olika samhällsarenor. Detta inte minst då svensk och internationell forskning har påvisat att insatser för att främja existentiell hälsa kan bidra till ökad livskvalitet, ökad möjlighet att hantera livets upp- och nedgångar samt ökad möjlighet att hantera svår sjukdom. Samtidigt har frånvaron av existentiell hälsa, enligt denna forskning, visat sig innebära känslor av att förlora mening, hopp eller värdighet och innebära en försämrad livskvalitet och ett minskat välbefinnande.

Regeringen har sedan den tillträdde genomfört flera satsningar inom folkhälsoområdet som syftar till att skapa förutsättningar för att främja människors hälsa, utveckling och behov av gemenskap. Det handlar bl.a. om satsningar inom området psykisk hälsa och suicidprevention, satsningar på idrott och fysisk aktivitet samt ett fritidskort som kommer att ge fler barn och unga möjligheten att i gemenskap med andra få tillgång till idrott, kultur, friluftsliv och föreningsliv. Vidare har regeringen beslutat om en treårig gemenskapssatsning som innehåller medel till kommunerna för att starta, förbättra eller utöka arbetet med hälsosamtal bland äldre, medel för insatser och aktiviteter som underlättar förutsättningarna för äldre att delta i sociala och hälsofrämjande aktiviteter, insatser för att förstärka idrottsrörelsens arbete med idrott för äldre och ytterligare medel till civilsamhällets arbete för att motverka ofrivillig ensamhet. I arbetet ingår även framtagandet av en nationell strategi för att utveckla och intensifiera arbetet med att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet.

Enligt regeringens mening behöver ett framgångsrikt folkhälsoarbete dock även ta existentiell hälsa på större allvar. Att utveckla det existentiella

perspektivet, som en del i helhetssynen på hälsa, är därför en fråga som tydligare bör utredas inom ramen för folkhälsoarbetet.

Folkhälsomyndigheten ges mot den bakgrunden i uppdrag att genomföra insatser för att kartlägga arbetet med existentiell hälsa inom ramen för den nationella folkhälsopolitiken.

Inom ramen för uppdraget behöver definitionen av existentiell hälsa och de eventuella insatser som föreslås anpassas utifrån den svenska kontexten samt förhålla sig till rådande svenska förhållanden.

Närmare om uppdraget

Folkhälsomyndigheten ska genomföra en kartläggning för att utveckla kunskapen om och arbetet med existentiell hälsa. Kartläggningen ska ge en samlad överblick av kunskapsläget inom området bl.a. med avseende på hur begreppet existentiell hälsa definieras och beskrivs inom olika forskningstraditioner, hur det förhåller sig till andra närliggande begrepp såsom psykiskt välbefinnande samt hur dimensioner av existentiell hälsa kan mätas och följas upp. Vidare ingår att beskriva vilka aktörer som arbetar med existentiell hälsa på olika nivåer i samhället, och på vilket sätt.

Baserat på resultaten från kartläggningen ska Folkhälsomyndigheten lämna förslag på hur Folkhälsomyndigheten, enskilt och i samverkan med berörda myndigheter och aktörer, kan arbeta för att utveckla arbetet med existentiell hälsa inom ramen för den nationella folkhälsopolitiken med särskilt tonvikt på arbetet med en god och jämlik hälsa och ett gott psykiskt välbefinnande. I detta ingår även att lämna förslag på hur relevanta dimensioner av existentiell hälsa framgent kan mätas och följas upp, t.ex. inom ramen för nationella befolkningsundersökningar.

Vid genomförandet av uppdraget ska jämställdhets-, barnrätts- och funktionshinderperspektivet beaktas.

I arbetet med uppdraget ska även de erfarenheter och utvecklingsbehov som framgår av såväl tidigare som pågående relevanta uppdrag och utredningar inom området eller inom närliggande områden tas tillvara, däribland redovisningen av uppdraget att inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171) samt uppdraget att genomföra en kartläggning och ta fram

ett förslag till en nationell strategi för att utveckla och intensifiera arbetet med att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet (S2023/01137).

På regeringens vägnar

Jakob Forssmed

Lina Leander

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevision

Socialdepartementet/SAM, SL, SOF

Finansdepartementet/BA

Utbildningsdepartementet/S

Klimat- och näringslivsdepartementet/NIM

Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM

Regeringskansliets förvaltningsavdelning/EKA

Kammarkollegiet

Myndigheten för stöd till trossamfund

Socialstyrelsen

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.

Sveriges Kommuner och Regioner